

05.11.2013

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ПРВИ ОСНОВНИ СУД У БЕОГРАДУ
БРОЈ: 73.П.бр.15378/2012
Дана: 17.09.2013. године
БЕОГРАД, Устаничка број 14

У ИМЕ НАРОДА

ПРВИ ОСНОВНИ СУД У БЕОГРАДУ, судија Јасна Тресач, као судија појединац, решавајући у парници тужиоца "Геј стрејт алијанс", из Београда, ул. [REDACTED] чији је заступник Александар Олетик, адвокат из Београда, ул. [REDACTED] против туженог **Драгана Марковића** из села [REDACTED] Јагодина, чији је пуномоћник Никола Станојевић, адвокат из Београда, ул. [REDACTED] ради утврђења дискриминаторског поступања, вредност предмета спора 50.000,00 динара, након главне расправе закључене дана 17.09.2013. године донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ тужбени захтев тужиоца "Геј стрејт алијанс" из Београда којим је тражено да суд утврди дискриминаторско понашање туженог Драгана Марковића званог "Палма" из села [REDACTED] и то због тешког облика дискриминације а на основу сексуалног опредељења, одређеног у члановима 11, 12, 13. и 21. Закона о забрани дискриминације, а коју дискриминацију је извршио тако што је дана 15.08.2011. године дао изјаву новинарима писаних и електронских медија у којој наводи:

"Став Јединствене Србије и мој лични став је: ми смо против сваког скупа где хомосексуалици демонстрирају улицама Београда и желе да прикажу нешто што је болест да је нормално,"

и којим би се забранило туженом Драгану Марковићу из села [REDACTED] да понавља извршену дискриминацију а на основу сексуалног опредељења, а како је то напред наведено, **КАО НЕОСНОВАН.**

Свака странка сноси своје трошкове поступка.

Образложење

Тужилац је поднео суду тужбу дана 22.08.2011. године којом је тражио да суд

утврди да је тужени Драган Марковић звани "Палма", извршио дискриминаторско понашање тако што је у изјави, датој новинарима писаних и електронских медија навео: "Став Јединствене Србије и мој лични став је: ми смо против сваког скупа где хомосексуалци демонстрирају улицама Београда и желе да прикажу нешто што је болест да је нормално" и којим би се забранило туженом да понавља извршену дискриминацију. У тужби и током поступка навео је да је тужени 15.08.2011. године дао изјаву новинарима писаних и електронских медија, а која изјава је објављена на Телевизији "Аvala" 16.08.2011. године, а што се види и из снимка FoNet-a од 15.08.2011. године, као и у саопштењу за јавност туженог од 17.08.2011. године, која се у смислу Закона о забрани дискриминације, може сматрати дискриминаторским понашањем. Додао и да се Повереник за заштиту равноправности изјаснила о наведеној изјави туженог за коју је навела да се ради о хомофобичној изјави јер се хомосексуалност назива болешћу и негира се право сексуалних мањина на мирно окупљање, којом изјавом се подстиче неравноправност, мржња и нетрпељивост према ЛГБТ популацији, а што је забрањено Уставом Републике Србије. Предложио је да суд усвоји тужбени захтев, а трошкове парничног поступка је опредељено тражио.

Тужени је у одговору на тужбу од 03.09.2012. године оспорио тужбу и постављени тужбени захтев у целости. Навео је, да наведеном изјавом није прекирио одредбе Закона о забрани дискриминације јер саопштење "Јединствене Србије" као политичке странке не садржи говор мржње, нити је овим саопштењем изражено мишљење којим се подстиче дискриминација, мржња или насиље против одређене групе лица због његовог личног својства, а посебно не представља теки облик дискриминације. Појаснио је, да је тужени пренео саопштење "Јединствене Србије" којим се потенцирају традиционалне породичне вредности на којима се базира програм ове стране, не оспоравајући на овај начин право појединца да се изјасни о својој сексуалној оријентацији. У саопштењу је наведено да је ова политичка странка тражила од Владе Србије да не дозволи одржавање јавног скупа ЛГБТ популације, а што се не може окarakterisati као мишљење које подстиче на дискриминацију, мржњу или насиље против ове групе лица, те да је наведена изјава у складу са слободом и правом на поседовање сопственог мишљења и изражавања без угрожавања других. Предложио је да суд одбије тужбени захтев као неоснован, а трошкове парничног поступка није тражио.

Суд је у доказном поступку извео све предложене и потребне доказе, па је на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа засебно и свих доказа заједно, као и на основу резултата целокупног поступка, у смислу одредбе члана 8 ЗПП-а, утврдио следеће чињенично стање:

Читањем саопштења за јавност председника "Јединствене Србије": "Јединствена Србија" неће подржати параду срама" од 17.08.2011. године, суд је утврдио да ово саопштење представља став "Јединствене Србије", чији је тужени председник, која се залаже за здраву породицу која подразумева да се деца рађају из брака мушкарца и жене, а не да буду деца "сурогат породице" у којој ће две особе истог пола глумити маму и тату, док ће се притом разликовати само

по боји косе, а носити исту гардеробу и бријати браду и бркове, да "Јединствена Србија" никада није позивала на насиље и крвопролиће, те да то не чине ни овом приликом, али да као политичка странка имају право на свој став, те да никада неће рећи да подржавају "Параду поноса" како је зове геј популација, односно "параду срама" како је они зову, да у Скупштини Србије нису гласали за Закон против дискриминације, јер сматрају да геј популацији нису угрожена никаква права, већ да су равноправни са другим грађанима Србије јер раде, школују се, лече у здравственим установама, имају слободу кретања, иду на утакмице и у позоришта, одлазе у кафане и нико их не дира. "Јединствена Србија" неће подржати нешто што је неприродно и што не прихвата ни Српска православна црква као ни остale верске организације у Србији, јер је хомосексуализам до пре 20 година сматран болешћу према ставу Светске здравствене организације, који је под разним притисцима промењен и због чега "Јединствена Србија" тражи од Владе Србије да не дозволи одржавање ове параде у Београду, указујући да се "Јединствена Србија" бори против "белe куте" тако што помаже породицама и деци у разним активностима и јер се залажу за склапање бракова у којима деца неће бити ускраћена за могућност да им родитељи буду особе различитог пола и да само то може бити здрава будућност Србије, а не хомосексуалност.

Читањем Упозорења јавности Повереника за заштиту равноправности од 17.08.2011. године, суд је утврдио да је поверилаца за заштиту равноправности – Невена Петрушћић издала ово упозорење, а поводом изјаве председника ЈС, градоначелника Јагодине и посланика у Народној скупштини РС Драгана Марковића "Палме" поводом Параде поноса 2011. године и којом упозорава да се ради о хомофобичној изјави којом се хомосексуалност назива болешћу и негира право сексуалних мањина на мирно окупљање, те да оваквом изјавом Драган Марковић подстиче неравноправност, мржњу и нетрпељивост према ЛГБТ популацији што забранију Устав и закони Републике Србије, указујући да су овакве изјаве посебно опасне јер унапред оправдавају и индиректно подстичу насиље над учесницима Параде поноса, те да ће, на константни говор мржње, ширење неистине и предрасуда према сексуалним мањинама Драгана Марковића Палме, поверилаца искористити сва законска овлашћења како би спречила даље флагrantно кршење Закона о забрани дискриминације.

Увидом у снимак ТВ "Авале" од 16.08.2011. године и снимак FoNet-а од 15.08.2011. године, суд је утврдио да је у информативној емисији ТВ Авале, смитовано више снимака поводом тада најављене „Параде поноса“, да је између осталих тадашњи министар унутрашњих послова Ивица Дачић, позвао све политичке чиниоце у Србији да јасно саопште свој став у вези одржавања наведеног скупа, с обзиром на ризике око организације. Лидер Јединствене Србије – Драган Марковић Палма је изјавио: „ Мој став је познат, значи, ја нисам за насиље, јесам за мирне демонстрације, али не да на улици се показује нешто, што је за мене болест - хомосексуалност, тако да став Јединствене Србије и мој лични став, ми смо против сваког скупа где хомосексуалици демонстрирају улицама Београда и желе да прикажу нешто што је болест да је нормално“.

Уставом Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 98/2006) прописано је, и то чланом 21, да су пред Уставом и законом сви једнаки, да свако има право на једнаку законску заштиту, без дискриминације и да је забрањена свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета, а чланом 46, да се јемчи слобода мишљења и изражавања, као и слобода да се говором, писањем, сликом или на други начин траже, примају и шире обавештења и идеје, да се слобода изражавања може законом ограничити, ако је то неопходно ради заштите права и угледа других, чувања ауторитета и непристрасности суда и заштите јавног здравља, морала демократског друштва и националне безбедности Републике Србије.

Законом о забрани дискриминације ("Службени гласник РС", бр. 22/2009) прописано је, и то: чланом 1. да се овим законом уређује општа забрана дискриминације, облици и случајеви дискриминације, као и поступци заштите од дискриминације, чланом 2. да изрази "дискриминација" и "дискриминаторско поступање" означавају свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварима, односно претпостављеним личним својствима (у даљем тексту: лична својства); чланом 3. да свако има право да га надлежни судови и други органи јавне власти Републике Србије ефикасно штите од свих облика дискриминације, и да је забрањено вршење права утврђених овим законом противно циљу у коме су призната или са намером да се ускрате, повреде или ограниче права и слободе других, чланом 11 да је забрањено изражавање идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог личног својства, у јавним гласилима и другим публикацијама, на скуповима и местима доступним јавности, исписивањем и приказивањем порука или симбола и на други начин, чланом 12, да је забрањено узнемирање и понижавајуће поступање које има за циљ или представља повреду достојанства лица или групе лица на основу њиховог личног својства, а нарочито ако се тиме ствара страх или непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење, чланом 13, да су тешки облици дискриминације: 1. изазивање и подстицање неравноправности, мржње и нетрпљивости по основу националне, расне или верске припадности, језика, политичког опредељења, пола, родног идентитета, сексуалног опредељења и инвалидитета; 3. пропагирање дискриминације путем јавних гласила; чланом 21, да је сексуална оријентација приватна ствар и да нико не може бити позван да се јавно изјасни о својој сексуалној оријентацији, да свако има право да се

изјасни о својој сексуалној оријентацији, а да је дискриминаторско поступање због таквог изјашњавања забрањено, и чланом 41, да свако ко је повређен дискриминаторским поступањем има право да поднесе тужбу суду.

На основу изведенih доказа, суд је утврдио да је тужени дана 15.08.2011. године, у својој изјави која је дата новинарима писаних и електронских медија и која се налази на снимку FoNet-a од 15.08.2011. године и на снимку ТВ "Авала" од 16.08.2011. године, изјавио: "Мој став је познат, значи ја нисам за насиље, ја сам за мирне демонстарције, али не да на улици се показује нешто што је за мене болест - хомосексуалност, тако да став Јединствене Србије и мој лични став, ми смо против сваког скупа где хомосексуалци демонстрирају улицама Београда и желе да прикажу нешто што је болест да је нормално".

Применом цитираних норми материјалног права на утврђено чињенично стање, суд је утврдио да је тужбени захтев неоснован.

Слобода окупљања, спада у групу људских права и слобода проглашених Уставом РС, а подразумева слободу грађана да се мирно окупљају. Такође, забрањена је и свака дискриминација међу којима и дискриминација на основу сексуалне припадности, јер свако има право да се о томе слободно изјашњава.

Слобода мишљења и изражавања је право појединца на испољавање слободног мишљења и уверења и оно представља цивилизацијско достигнуће, гарантовано у свим демократским друштвима, па и у нашем. Једно од највећих вредности цивилизованих друштава, представља и слобода говора. Границе те слободе, у највећој мери зависе од специфичних околности у сваком појединачном случају. Имајући у виду праксу Европског суда за људска права, долази се до закључка да слобода изражавања не подразумева само "информације" или "идеје", које су опште прихваћене и које се сматрају безопасним или беззначајним, већ и оне које вређају, шокирају или узнемиравају људе, јер су то захтеви плурализма, толеранције, и широкогрудости, које представљају достигнућа савременог демократског друштва, при чему анализе догађаја, односно појава, као и указивање на друштвена кретања у цивилизованим заједницама представљају императив независних медија и ангажованих интелектуалаца, а све у циљу достизања проглашених слобода, које су загарантоване Европском конвенцијом о људским правима. Међутим, слобода говора и право на сопствено мишљење спада у групу права Европске конвенције која су условљена у знатној мери, а све са циљем да се истицањем и уживањем у неком праву, не угрожава право другог лица. Приликом означавања говора и мишљења као дискриминаторског, неопходно је водити рачуна да се не врши ограничавање слободе изражавања мисли, и то на начин којим би се ограничила Уставом загарантована слобода говора више него што је то неопходно. Такође, неопходно је прекинути са толерисањем злоупотребе слободе говора и изражавања, јер говор мржње као и испољавање сваког мишљења којим се изражава дискриминаторски став, представља прекорачење, односно злоупотребу слободе говора и права на испољавање сопственог мишљења.

У конкретном случају, тужилац тражи да суд утврди да је предметном изјавом,

тужени извршио тежи облик дискриминације. Истинитост чињеничног исказа се у судском поступку може доказивати, али је истинитост вредносног суда немогуће доказивати. У односу на истинитост чињеничног исказа чије су последице предмет овог поступка, суд је утврдио да је неспорна чињеница да се хомосексуалност више не налази на листи болести Светске здравствене организације, због чега се изјава туженог може сматрати неистинитом. С тим у вези, тужилац је могао евентуално да поднесе тужбу за утврђење да су неистините чињенице наведене у датој изјави, сходно члану 194 ЗПИ-а. Међутим, како је истинитост вредносног суда немогуће доказивати, те како наведена синтагма управо и представља вредносни суд туженог, и то у форми изношења става поводом изјаве – захтева тадашњег министра унутрашњих послова, то суд сматра да се у конкретном случају не ради о дискриминаторском понашању туженог, већ о сопственом мишљењу и вредносном суду туженог о једној друштвеној појави који нема карактер обавезујућег. При томе, неопходно је имати у виду да је предметна изјава дата у непосредном присуству тадашњег министра унутрашњих послова, који је јавно позвао све тадашње политичке чиниоце у Србији да изнесу свој став поводом одржавања „Параде поноса“. Од туженог са оправдано очекује, да као дугогодишњи чинилац на политичкој сцени Србије, мора имати свој став и мишљење о готово свим питањима која су у непосредној или посредној вези са програмом политичке странке чији је председник, а посебно када се има у виду да тужени свој програм и релативни успех на локалним и парламетарним изборима, у великој мери заснива на политици борбе против "беле куге" као и на истицању традиционалних породичних вредности, уз константни критички осврт на вредности које промовише ЛГБТ популација.

Системским тумачењем одредби Закона о забрани дискриминације, суд је утврдио да су наведене законске одредбе установљене у циљу конкретизације уставних права грађана као и у циљу подизања свести о забрани сваког вида дискриминације, али уз обавезно поштовање осталих Уставном зајемчених права. Једно од основних људских права је и право на мишљење. Европска конвенција за људска права се бави заштитом појединача од мешања државе у њихова темељна права, која на овај начин намеће негативне обавезе уздржавања од таквог мешања. Право на мишљење, припада групи права која су условљена у знатној мери. Оправдано се поставља питање, да ли је тужени изражавањем сопственог мишљења извршио понашање које се може инкриминисати као дискриминаторско понашање. С тим у вези, суд не треба да представља државни орган који ће утврђивати да је дошло до дискриминаторског понашања сваки пут када се нека од социјалних категорија наведених у Закону о забрани дискриминације, нађе увређеном, или по сопственом вредносном суду дискриминисаном, јер је наведеним законом установљен механизам заштите и то како преко суда, тако и преко Повереника за заштиту равноправности, с тим што последице интервенције зависе од институције и овлашћења које та институција поседује. Међутим, неопходно је имати у виду да сваки пут када држава преко својих органа интервенише и врши ограничење права на мишљење, мора то чинити са тежњом ка достизању одређеног оправданог циља, те да мешање и интервенција буду сразмерне оправданом циљу. Право на приватност једне особе, као и право на евентуално утврђење дискриминаторског

понашања, мора се уравнотежити са правом на слободу мишљења које поседује сваки појединац, у овом случају тужени. У конкретном случају, циљ је да се наведена изјава, инкриминише као дискриминаторско понашање уз нужно ограничавање права на мишљење. По оцени суда, предметна изјава свакако садржи обележја дискриминаторског понашања, али не у обиму који је потребан да се наведена изјава и званично, од стране суда, утврди као акт дискриминације.

Приликом одлучивања, суд је посебно имао у виду чињеницу, да је Повереник за заштиту равноправности, својим упозорењем јавности од 17.08.2011. године, већ указао на чињеницу да је наведена изјава туженог садржала елементе дискриминаторског понашања, те да је Повереник поступио у складу са Законом о забрани дискриминације. Наведеном радњом, предметна изјава је санкционисана у складу са Законом о забрани дискриминације. Међутим, по оцени суда, евентуалним усвајањем тужбеног захтева би се поголовало тешњама које нису спојиве са сврхом којом тежи Закон о забрани дискриминације, посебно када се има у виду да је овај закон донет у циљу подизања свести и престанка дискриминаторског понашања према свим, у закону наведеним социјалним категоријама, али уз ограничење да се оваквим поступањем не повреде друга Уставом утврђена права, а како је то конкретизовано чланом 3 овог закона којим је забрањено вршење права утврђених овим законом противно циљу у коме су призната или са намером да се ускрате, повреде или ограниче права и слободе других. Право на мишљење је лично право сваког грађанина. Наведеном изјавом, тужени је изнео своје мишљење и оно није било усмерено на изазивање нетрпељивости и дискриминаторског опхођења према угроженој социјалној популацији. Евентуалним усвајањем тужбеног захтева, угрозило би се право на сопствено мишљење и слободу говора, па би тако свако утврђивање као дискриминаторског понашања које у себи садржи елементе дискриминаторског поступања, било у потпуној супротности са циљем са којим је и донет наведени закон. Услед наведеног, суд је дужан да као и у свакој другој ситуацији, у складу са начелом правичности, одмерава и пази да признавањем права једној страни, истовремено не врши и ускраћивање и прекомерно ограничавање права другој страни. При том, треба имати у виду да је тужени предметном изјавом изнео сопствено мишљење које представља његов лични вредносни суд који никога не обавезује, а који је у директној вези са елементима програма политичке странке чији је председник. Ова изјава свакако не садржи дискриминаторско опхођење на основу сексуалне орјентације, јер је тужени навео да није за насиље и да је за мирне демонстрације, али и да је против скупа, што представља његов лични, и став политичке партије чији је председник, која изјава не садржи елементе који су потребни да би се сматрала изјавом која дискриминише грађане на основу њихове сексуалне орјентације.

У време када је говор мржње и отвореног позивања на разне видове дискриминације, честа појава у политичком животу и на медијском простору Републике Србије, суд је утврдио да наведена изјава не испуњава услове да се у смислу Закона о забрани дискриминације, прогласи дискриминаторним понашањем, налазећи да нису испуњени услови из цитираних законских одредби, те је одлучено као у изреци пресуде.

Како је став 2 тужбеног захтева у кумулативној вези са ставом 1. који је суд одбио, то је и у овом делу тужбени захтев одбијен као неоснован.

Приликом одлучивања, суд је имао у виду и друге доказе као и наводе странака, али их посебно не образлаже јер сматра да нису од утицаја на другачију одлуку у овој парници, а посебно Упозорење јавности Поверионика за заштиту равноправности од 17.08.2011. године која је значајна али не и обавезујућа за суд.

Како је тужени успео у поступку, али како трошкове паричног поступка није определено тражио, то је донета одлука као у ставу два изреке.

ПРАВНА ПОУКА:

Против ове пресуде дозвољена је жалба Апелационом суду Београду, а преко овог суда, у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде.

